स्थापकोऽग्निरतस्तद्भागपाठे न यजमानो रेतो धारयति । अ-
त्रोत्तरभागब्राह्मणमुन्नेयम् । यदुक्तं बौधायनेन । "द्विरङ्गुल्या
प्राश्नाति प्रजा ज्योतिरिति" इति ॥

तमिमं मन्त्रं प्रसङ्गाद्बुद्धिस्थं व्याचष्टे । "प्रजा ज्योतिरित्याह ।
प्रजा एवास्मै प्रजनयति" इति । येयमुत्पादनीया प्रजा सा ज्योतिः-
स्वरूपोत्पद्यताम् । अनेन मन्त्रेण यजमानार्थं प्रजा उत्पादयति ।
अथ वा सूर्य्यो ज्योतिः स्वाहेत्युत्तरभागस्यार्थतो निर्देशः प्रजा
ज्योतिरित्यनेन विवक्षितः । सूर्यात्मकं ज्योतिः प्रजा उत्पाद-
यतीति तस्यार्थः । अनेनोपलक्षिते मन्त्रभागे पठिते सति यज-
मानार्थं प्रजा उत्पादयति । एतदेव श्रुत्यभिप्रायं हृदि निधा-
यापस्तम्बः "प्रजा ज्योतिः" इत्येतं मन्त्रमुपेत्य भक्षणे शाखान्त-
रमुदाजहार ।

"पूषासीति लेपं प्राश्नाति" इति । प्रातःकालीनमन्त्रे पूर्व्वभा-
गस्य तात्पर्यं दर्शयति । "सूर्य्योज्योतिरित्याह । प्रजास्वेव प्रजातासु
रेतो दधाति" इति । पूर्व्वमन्त्रस्योत्तरभागे याः प्रजा उत्पादि-
तास्तासु प्रजासु पुनरुत्पादनार्थं सूर्य्योज्योतिरिति भागपाठेन
तेजः स्थापयति । ज्योतीरूपः सूर्य्यो रेतः स्थापयत्विति तस्यार्थः ॥

उत्तरभागस्य तात्पर्यं दर्शयति । "ज्योतिरग्निः स्वाहेत्याह ।
प्रजा एव प्रजाता अस्यां प्रतिष्ठापयति" [११] इति । भूयोऽग्नि-
रस्यां भूमावुत्पन्नाः प्रजा प्रतिष्ठापयत्विति मन्त्रार्थः । तेन तथैव
प्रतिष्ठापयति ॥

कालद्वयेऽपि द्वितीयामाहुतिं विधत्ते । "तूष्णीमुत्तरामा-